

Türkiye’de İnternet’ in Durumu 2013 -II

PHORM

Nisan 2012’den bu yana Türkiye’de TTNET işbirliği ile faaliyet gösteren PHORM şirketinin İnternet omurgasına kurduğu DPI cihazları en güncel / açık tehditlerden birisidir. Sistem DPI kullanarak İnternet kullanıcılarının trafiklerini analiz etmekte ve onları profillemektedir. Bu uygulama, gösterilen tepkiler sonucu, başlamasının ardından geçen 7 aylık sürecin sonunda BTK tarafından ara bir karar verilerek durduruldu. Fakat PHORM, sistemi güncellemekte ve DPI sistemini İnternet omurgası üzerinde tutmaya devam etmektedir. Kullanıcılar, BTK’dan görevini yapmasını ve bu uygulamayı tamamen iptal etmesini talep etmektedir.

PHORM şirketinin önümüzdeki dönem sadece Türkiye ve Çin’de faaliyet göstereceği bizzat kendisi tarafından faaliyet gösterdiği borsa ve kamuoyuna bildirilmiştir. Romanya ve Brezilya’daki faaliyetleri, tıpkı daha önce Amerika ve İngiltere’deki gibi, mevcut ya da çıkacak veri koruma düzenlemeleri sayesinde yasadışı duruma gelmiş ve firma bu ülkeleri terk etmek durumunda kalmıştır. Şirketin ayakta kalabildiği iki ülkeden birisi maalesef Türkiye’dir. Bu utanç tablosunun en önemli sebeplerinden birisi kişisel verilerimizin korunmasına dair yasal düzenlemelerin olmayışıdır.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

Kişisel verilerin korunması kanun taslağı 10 yıldan fazla süredir kanunlaşmayı beklemektedir. Defalarca komisyonların önüne gelip, defalarca rafa kaldırılmıştır. 2013 yılında hala veri koruması düzenlemesi olmayan birkaç ülkeden birisi Türkiye’dir. Bu nedenle uluslararası arenada veri koruması konusunda güvensiz ülke olarak tanımlanmaktadır. Taslağın Meclis’te görüşülüp bir türlü

kanunlaşmamasının temel sebebi; bazı kamu kurumlarının, başta da MIT, Emniyet ve Jandarma gibi istihbarat faaliyeti yürütenlerin, ayrıcalık ve bu yasadan muaf olmak istemeleri ve "bağımsız" Veri Koruma Kurulunun yapısının nasıl oluşturulacağı konusu gelmektedir. Mevcut taslakta Kurulun 7 üyesinden dördünün hükümet tarafından atanması öngörülmektedir. Fakat bu durum özerklik şartını yerine getirmemekte ve Türkiye’nin yukarıda ifade edilen imajını gidermemektedir. Bu şart için hükümetin geri adım atması, Kurulu asgari özerk bir yapıya kavuşturması zorunludur. Bu sebeple yasanın çıkması gecikmekte ve yurttaşların ihlallere karşı savunmasızlığı sürmektedir.

Çevrimiçi Davranışsal Reklamcılık

İnternet’teki gözetim faaliyetlerinden birisi de Çevrimiçi Davranışsal Reklamcılık (ÇDR) olarak adlandırılan ve İnternet kullanıcılarının faaliyetlerini çeşitli tekniklerle izleyip, buna uygun reklam yayımlanması prensibiyle çalışan reklam ağlarıdır. Bu reklam ağları kullanıcıyı gittiği birçok web sitesinde takip etmekte ve ilgi alanlarını tespit etmeye çalışmaktadır. Bu ağlar çok geniştir ve kullanıcılar gittikleri hemen her sit-

ede takip edilmektedirler.

Bu sistemler genelde kullanıcı rızası olmadan hatta hiç fark ettirilmeden çalışmaktadırlar. Web üzerindeki faaliyetlerimiz hakkında bilgiler toplanmakta, içerik analizleri yapılmakta, davranışlarımız izlenmekte ve hakkımızda bilgiler toplanmaktadır. Bu uygulamalar da temel hak ve özgürlüklerimizi ihlal etmektedir. Alternatif Bilişim Derneği’nin 3 Şubat 2013 tarihli ÇDR raporunda kişisel veri koruma kanunu ve uygun yasal düzenlemelerin olmadığı koşullarda bu uygulamaların yasaklanmasından başka çözümünün olmadığı belirtilmiştir. [18]

Önerilerimiz:

Gerek her türlü dijital gözetim tekniği gerekse Derin Veri Analizi, Anayasa’daki haberleşme mahremiyetini ve özgürlüğünü ihlal eden durumlardır. Türkiye’de çeşitli resmi ve ticari kuruluşların etkin bir DPI sistemi kurmak için faaliyette olduğuna dair yukarıda sıraladığımız şekilde somut girişimler vardır. Bu konuda tam bir gizlilik perdesi arkasında yürütülen faaliyetlerin bir an önce açığa çıkarılması gerekmektedir. PHORM şirketinin faaliyetlerinin geleceği hâlâ belirsizdir. Bu firmanın faaliyetleri diğer ülkelerdeki gibi

sonlandırılmalıdır. DPI'ın "ağ yönetimi" dışında kullanımı yasal olarak engellenmelidir. ÇDR kişisel verilerin korunması kanunu ve buna bağlı bir yönetmelikle sınırlandırılmalı ve yurttaşların hak/özgürlük ihlalleriyle birlikte her türlü teknoloji suiistimali engellenmelidir.

Dijital gözetim tekniklerinin kullanılması temel insan hakları ile çatışmaktadır; halihazırda yurttaşın kendi verileri üzerinde geliştirilen bu veri kayıtlama, işleme, ayrıştırma ve çağırma süreçlerinde herhangi bir hakkı yoktur. Yurttaşın kişisel verilerinin güvenliğinin korunması için kamuoyunun farkındalığı artırılmalıdır. Kişisel verilerin korunması kanunu, devletin ve ticari kuruluşların belirgin bir şekilde sınırlandırılarak ve bağımsız/özerk bir veri koruma kurulu güvenceye alınarak bir an önce çıkarılmalıdır.

Yeni Medya Okuryazarlığı Türkiye'de Çok Düşüktür!

Yeni medya kullanım pratiklerinin gündelik yaşamın doğal ve rutin bir parçası haline gelmesi sonucunda, artık yeni medya okuryazarlığı yurttaşın temel bir gereksinimi haline gelmiştir.

Yeni medya okuryazarı olan birey kamusal, sivil ve siyasal alanlarda bireysel ve kolektif olarak fikirlerini daha iyi bir şekilde açıklayabilir, pazar yönelimli ekonomide kendinin salt tüketici olarak konumlandırılmasını önleyecek şekilde enformasyonu kullanabilir ve nitelikli enformasyon kaynaklarına ulaşabilir, yeni medya ortamlarında etik ihlallerde bulunmaz ve etik ilkelere uygun davranabilir. İnternet'teki risklerin farkındadır, olanakları da bilinçli ve etkin şekilde kullanır.

Ekim 2011 tarihli EU Kids Online Raporuna göre: "Türkiye düşük risk, düşük kullanım" ülkesi durumundadır. Bu ne anlama gelmektedir? Türkiye'de çocuklar ve gençler İnternet'in risklerine AB ülkeleri içinde çok yoğun maruz kalmamaktadır, çünkü dijital beceri ve bilgi donanımı oldukça düşüktür.

Rapordaki Türkiye bölümüne bir bakalım: "Türk çocukları ve aileleri İnternet'te güvenlik becerileri ile dijital okuryazarlık becerilerini arttıracak eğitsel önceliklere gereksinim duymaktadır. Bu eğitsel öncelikler sadece hükümet tarafından değil STÖ'ler, medya, üniversiteler dahil diğer eğitim kurumları tarafından temin edilmelidir... Birçok AB raporunda ve toplantısında belirtildiği üzere, hükümetin İnternet'i sınırlama ve sansürleme müdahalesi yurttaşlar için güvenli bir İnternet temin etme yolu değildir. Türkiye yurttaşları için güvenli çevrimiçi ortam için daha demokratik çözümler geliştirmelidir" (2011:47) "Final Recommendations for policy, methodology and research" October 2011. (www.eukidsonline.net) Bu sonuç 2012 tarihli EU Kids Online raporunda da yinelenmektedir. Bu da, Türkiye'de 2011 yılından bu yana yeni medya okuryazarlığına kamusal politikalarda gerekli yatırımın yapılmadığını göstermektedir. Yeni medya okuryazarlığı, sözde/gösteride değil; özde politika geliştirmekle olanaklıdır.

Önerilerimiz:

Türkiye'de yeni medya okuryazarlığının her düzeyde geliştirilmesi için ilgili kamu kurumlarının, STÖ'lerin işbirliği yapması gereklidir. Yeni medya okuryazarlığı, genç kuşakların başta sosyal medya hesaplarını bilinçli ve risklerin farkında kullanmalarını sağlayacaktır. Özellikle nefret söylemi vb. saldırgan ve ayrımcı içeriklerle mücadele ancak yeni medya okuryazarlığı ile olanaklıdır.

İnternet'in Bir Türlü Kullanamadığımız Fırsatlarına Yoğunlaşalım!

Türkiye, İnternet'in ağırlıklı tehditlerine odaklanmak ve bu tehditlere karşı 'çözüm' geliştirme çabalarından ötürü bu alandaki fırsatlar için bir cazibe merkezi olma şansını da kaçırmaktadır. Ülkede uygulanan filtre sisteminin yarattığı olumsuz algı yüzünden yabancı yatırımcıları cezbetmek bir yana, yerli girişimcilerin de kendi hizmetlerini yurt dışına taşıma

riskiyi karşı karşıyadır. Örneğin; 'Bulut Bilişim (Cloud) Hizmetleri' konusundaki her türlü girişim için dünya çapında bir cazibe merkezi olmak şeklinde ortaya konan vizyon, her an keyfi bir engelleme ile karşı karşıya kalabileceklerini çeşitli uluslararası kuruluşların raporlarından okuyacak yabancı firmalarca benimsenmeyecektir. Bunun da ötesinde, geçtiğimiz aylarda haklarında ikide bir 'yanlışlıkla' engelleme kararı verilen Sanalika, Maçkolik gibi firmaların maddi manevi kayıpları yerli İnternet girişimcilerinin de Türkiye'deki sansür riskini bertaraf etmek için hizmetlerini yurt dışına taşımalarını gündeme getirebilir. Halbuki, çoğu sosyal medya hizmetlerini kullanabilen 35 milyon İnternet kullanıcısı ile Türkiye, İnternet girişimciliği potansiyeli yüksek genç nüfusa sahip ender ülkelerden biridir. Devletin, bu topraklarda geliştirilen az sayıda İnternet girişiminin bile Amerika ile Avrupa'nın belli başlı İnternet yatırımcılarının radarına girdiğini göz önünde bulundurarak Türkiye nüfusunu dijital okuryazar yapma seferberliği ile kalkındırmanın Ana Planını yapması zorunludur.

Türkiye'de İnternet'in 20. yılında kamuoyunun ve eyleyici erkin dikkatini aşağıdaki önerilerimize çekiyoruz:

Yeni medya alanında üretilecek siyasal ve toplumsal politikalar öncelikle ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim hakkını temel alarak tüm paydaşların katılımıyla farklı hedef kitlelere yönelik olarak geliştirilmelidir.

Türkiye'de sayısal uçurumu çözmeye yönelik eğitim politikası geliştirilmeli; eğitim seferberliği başlatılmalıdır.

Türkiye'de var olan İnternet'in güvenli kullanımına yönelik çeşitli çalışmaların ilgili tüm kurum ve kuruluşları, STÖ'leri ve özel sektörü içerecek şekilde geliştirilmesi, işbirliği ve koordinasyonun sağlanması gerekmektedir. Bu çalışmalarda özellikle çocukların ve gençlerin görüşlerine başvurulması gereklidir. Çocukların

ve gençlerin kullanım pratikleri onların bakış açısı ile, etiketlenmeden ve önyargısız bir şekilde disiplinlerarası bir yaklaşımla kavranmaya çalışılmalıdır.

Çocukların, gençlerin ve ebeveynlerin yeni medyayı doğru, etkin ve verimli kullanımı konusunda farkındalıklarının, bilgi ve beceri düzeylerinin artırılması gereklidir.

Türkiye'de her düzeyde (yaş, cinsiyet, kuşak, bölge) yeni medya okuryazarlığın geliştirilmesi gerekmektedir.

Medyanın yeni medyanın kullanımından kaynaklanan olanakları ve riskleri dengeli bir şekilde kamuoyuna sunması, toplumda doğru kanaat oluşumunu desteklemesi gereklidir. Medya ahlaki panik yaratmanın bir aracı/

zemini olmamalıdır.

Yeni medya ortamlarının kullanım bilgi ve beceri eksikliğiyle iyi niyet yoksunluğundan kaynaklı olası zararları üzerine yoğunlaşarak, olanakları ve yararları göz ardı edilmemelidir.

Temel öğrenim kurumlarındaki "Medya Okuryazarlığı" ve "Bilgisayar" dersleri müfredatının dijital okuryazarlığı geliştirecek şekilde gözden geçirilmesi gereklidir.

5651 sayılı kanunun ve ilgili diğer mevzuatın yurttaşın ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim hakkı temelinde yeniden ele alınması/düzenlenmesi gerekmektedir.

Yurttaşın kişisel verilerinin korunması anayasal bir haktır ve bağımsız ve özerk bir yapı tarafından bu korumanın sağlanması gereklidir.

Kullanıcı merkezli, kullanıcının haklarını odağa kalan tekno-sosyal politikaların geliştirilmesini talep ediyoruz. Bunun için de Kullanıcı Hakları Bildirgemize tekrar dikkat çekmek istiyoruz: <http://www.bildirge.org/>

Saygılarımızla kamuoyuna duyururuz.

Destekleyenler:

Alternatif Bilişim Derneği
Bilgisayar Mühendisleri Odası
Elektrik Mühendisleri Odası
İnternet Teknolojileri Derneği
Linux Kullanıcıları Derneği
Pardus Kullanıcıları Derneği
PHP Geliştiricileri Derneği
Tıp Bilişim Derneği
Korsan Parti

Kitap Tanıtımı

HEY ÇOCUKLAR, DALGALARLA DALGA GEÇMEYİN

(Prof. Dr. Süleyman Daşdağ) Son yıllarda yapılan bazı araştırmalar, elektromanyetik kirliliğe neden olan aktörlerin sağlık açısından masum olmadığını öne sürmektedir. Elektromanyetik kirlilik ve Sağlık söz konusu olunca elektrik alanlar, manyetik alanlar, iyonlaştırıcı veya iyonlaştırmayan ışınların sağlık üzerine etkilerine ilgi her geçen gün artmaktadır.

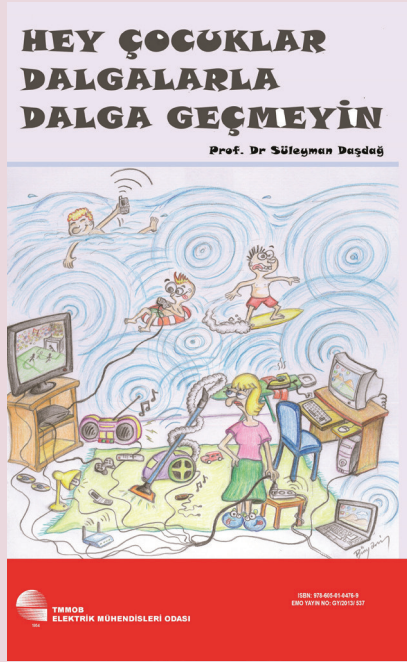
Toplumun elektromanyetik kirlilik ile hastalıklar arasında bir ilişki olabileceği endişesi, bu konularda gerekli eğitim koşullarının sağlanması ile kabul edilebilir düzeylere düşürülebilir. Bu nedenle daha önce bu konulara ilişkin yazdığım kitaplarıma bir yenisini eklemenin, konuya katkı sunacağını düşünerek bu kitabı hazırladım. Ama bu kitabımın en önemli farkı, çocuk sağlığı ve elektromanyetik kirlilik konusunda, belki de dünyada yazılmış ilk kitap oluşudur.

Ebeveynlerin neredeyse büyük bir bölümünün şikayetçi olduğu konuların başında çocuklarımızın ka-

blosuz iletişim sağlayıcılar tarafından desteklenen cep telefonları, bilgisayarlar vb. elektronik cihazlara olan aşırı bağımlılıklarıdır. Bu bağımlılığın önüne geçilememesi durumunda, gelecekte ülke olarak endişelenmemiz gerektiği de açıktır. Çünkü bu tür araç gereçlerin yaymış olduğu ışınlar, bağımlılıkla birlikte ele alındığında, sağlıklı bir gelecek oluşturmak için olası risklerin önüne geçmeye çalışmak, toplumsal bir duyarlılık gerektirmektedir.

Toplumsal duyarlılık açısından önemli olduğunu düşündüğüm bu kitabın ana hedefi, "Elektromanyetik kirlilik ve sağlık" konusunu olabildiğince oyunlaştırarak çocuklarımıza aktarmaktır. Çocukluk veya ergenlik döneminde bu konulara duyarlı bir nesil yetiştirmek, geleceğimizi daha güvenli hale getirecektir.

Bu kitap, nelerden ne kadar endişe etmemiz gerektiğine çocuklarımızın veya ebeveynlerinin karar verebilmesi için, olabildiğince kolay anlaşılabilir bir dille hazırlanmıştır. Kitabı okuduktan sonra, "Elektromanyetik kirlilik ve sağlık konusunda endişelenmemizin

gerekli olup olmadığına" çocuklarımız karar verecektir. Çocuklarımızın sağlıklı bir yargıya sahip olmaları için ebeveynlere bu kitabı çocukları ile birlikte okumak kalıyor.